

**Siseministeeriumi ning Eesti Linnade ja Valdade Liidu töörühm koostöö koordineerimiseks
ja eelarve läbirääkimisteks kriisivalmiduse ja siseturvalisuse valdkonnas. 13.02.2024. a.
istungi protokoll.**

DELTA 07.03.2024 nr 9-4/5-1

Koosoleku aeg ja

koht: 13.02.2024 kell 10:00-12:00 Siseministeeriumis.

Juhatas: esimees Tuuli Räim (Siseministeerium).

Protokollis: Jaanus Rankla (Siseministeerium).

Osalesid kohapeal: Tuuli Räim, Annes Kalle, Tarvi Ojala, Kristian Pärt, Jaanus Rankla (Siseministeerium);
Gerli Aavik-Märtmaa (Riigikantselei, asendaja);
Kaur Kaasik-Aaslav (Regionaal- ja Põllumajandusministeerium);
Jako Vernik (Päästeamet, asendaja);
Maido Nõlvak (aseesimees), Eve East, Triin Varek, Jaanus Barkala, Gert Villard, Külliki Kiiver, Uno Paas, Aivar Toompere, Rivo Noor, Kairi Hõbemägi, Riho Johanson, Mailis Kaljula (Eesti Linnade ja Valdade Liit).

Osalesid

sidevahendite kaudu: Martin Lambing (Päästeamet, asendaja);
Maksim Korzin (Politsei ja Piirivalveamet, asendaja);
Erik Sandla, Karmo Näkk (Eesti Linnade ja Valdade Liit).

Kutsutud: Anneli Liblik, Kristi Sobak, Marti Magnus (Skype), Henri Hunt (Skype) (Siseministeerium);
Lea Vainult (Riigikantselei);
Gert Kaju (Kaitseministeerium);
Kristel Siiman (Kliimaministeerium, Skype);
Tea Varrak, Häli Tarum (Sotsiaalministeerium);
Vadim Ivanov (Sotsiaalkindlustusamet);
Evelin Uibokand (Eesti Linnade ja Valdade Liit).

Ettekande tegijad: Gert Kaju (Kaitseministeerium);
Lea Vainult, Gerli Aavik-Märtmaa (Riigikantselei);
Tea Varrak (Sotsiaalministeerium).

Koosoleku rakendamine: Esimees Tuuli Räim tutvustas ennast, ta on alates 8. jaanuarist Siseministeeriumi pääste ja kriisivalmiduse asekancler ning ühtlasi töörühma esimees. Tuuli Räim andis teada, et tegemine on töörühma viienda ja käesoleva aasta esimese istungiga, eelmise istungi protokoll on kinnitatud ja välja saadetud. Toimus tutvustusring. Tuuli Räim tegi ettepaneku kinnitada päevakord.

OTSUSTATI:

Kinnitada päevakord:

1. Töörühma eesmärkidest, liikmetest ja tööplaanist.
2. Kaitseministeeriumi koolituspäevadest KOV-dele.
3. Riigikaitse ja kriisireguleerimise poliitika- ja planeerimisdokumendid ja nende omavaheline hierarhia.
4. Ülevaade tsiviilkriisi ja riigikaitse seadus edasisest menetluses ja vastused KOV-de poolt eelnõu tutvustavatel kohtumistel tõusetunud küsimustele.
5. Vältimatu sotsiaalabi kriisiplaani koostamisest.

1. Töörühma eesmärkidest, liikmetest ja tööplaanist.

Tuuli Räim tutvustas kavandatavaid muudatusi töörühma ülesannetes ja koosseisus. Muudatused on tingitud peamiselt Siseministeeriumi (SiM) rolli muutumisest elanikkonnakaitse (EKK) korraldamisel. Siseministeerium – koordineerib elanikkonnakaitse valdkondi riigis, kus EKK ülesanded jagunevad SiM ja Sotsiaalministeeriumi (SoM) valitsemisalade ning Riigikantselei vahel. Töörühma peaks kujunema foorumiks, mis vahendab kõiki EKK ja kriisivalmiduse, sh juhtimise ja elutähtsate teenuste toimepidevuse tagamise, teemasid KOV ja riigi vahel. Tulenevalt sellest ja esimese aasta kogemuste põhjal lisame töörühma SoM, Kaitseministeeriumi (KaM), Kliimaministeeriumi ja Häirekeskuse esindajad, ametite juhid asendame nende sisuvaldkonna asetäitjatega, SiM sisejulgeoleku valdkonna esindajad asendame kodakondsuspoliitika ja kodanikuühiskonna osakonna juhatajaga. Vahetunud on SiM sisekaitse ja kriisivalmiduse osakonna juhataja.

Tuuli Räim tutvustas EKK tegevuste jagunemist valitsemisalade vahel ja valituse heakskiitu ootavat dokumenti elanikkonnakaitse 2.0 ning elanikkonnakaitse tegevuskava.

Tuuli Räim teeb ettepanek kinnitada tööplaan järgmisel istungil 16. aprillil, mille päevakorra lepivad laekunud ettepanekute alusel kokku esimees ja aseesimees. Palun teha ettepanekuid arutatavate teemade osas, eriti Eesti Linnade ja Valdade Liidu (ELVL) poolt.

Küsimused ja kommentaarid:

Maido Nõlvak: kas ELVL saaks ka valitsuse heakskiitu ootavaid dokumente näha?

Tuuli Räim: Jah, peale nende heakskiitmist.

OTSUSTATI:

Võtta informatsioon teadmiseks.

Kinnitada 2024. a tööplaan järgmisel istungil, osapooltel esitada teemad.

Esimehel ja aseesimehel leppida kokku 2024. a II istungi päevakord.

2. KaM koolituspäevadest KOV-dele.

Gert Kaju annab lühida ülevaate neljas regioonis toimuvatest KOVide riigikaitse koolituspäevadest: 17.02. Ida-Jõhvis; 13.03. Lääne-Pärnus; 15.03. Põhja-Tapal; 27.03. Lõuna-Kirnas. Koolituspäevade eesmärk on ühtlustada KaM ja KOV-ide vahelist arusaama riigikaitse ülesannetest ning selle kaudu juhtida ka teineteise ootusi. Teeme seda koostöös SiM-ga, kasutades selleks nii Eesti Linnade ja Valdade Liidu kui ka Päästeameti

(PäA) juhivad regionaalsete kriisikomisjonide formaati. Ehk siis kasutame juba toimivaid formaate, mille kaudu tagame seotud osapooltega (ministeeriumid, ametid ja KOV-id) parema olukorrateadlikkuse ja vältimise paralleelformaatide tekitamist. I poolaasta fookus on suunatud KOV-idele koolituspäevade korraldamisele eesmärgiga anda ülevaade Kaitseministeeriumi valitsemisala (KV ja KL) poolsetest vajadustest riigikaitse ülesannete täitmisel. Hetkel on planeeritud 4 koolituspäeva – iga regionaalse kriisikomisjoni vastutusalas üks.

Küsimused ja kommentaarid:

Tuuli Räim: Mis on läbiviidava küsitluse sisu, kuidas erineb see PäA ja Rahandusministeeriumi poolt tehtavast küsitlusest?

Gert Kaju: küsitlus puudutab vaid koolituspäeva sisu ja korraldust.

OTSUSTATI:

Võtta informatsioon teadmiseks.

3. Riigikaitse ja kriisireguleerimise poliitika- ja planeerimisdokumendid ja nende omavaheline hierarhia.

Lea Vainult andis ülevaate erinevate riigikaitse ja kriisireguleerimise dokumentidest ja nende omavahelisest hierarhiast, samuti kavandatavatest uuendustest. Eesti lähtub riigikaitse laiast käsitusest, mille kohaselt riigi kaitsmine ning selleks valmistumine on paljude asutuste ja inimeste ülesanne. Seejuures tagatakse tõhus kaitse sõjaliste ja mittesõjaliste võimete kombineerimisel ning erinevate osapoolte (riigiasutused, omavalitsused, kolmas sektor ja laiem elanikkond) koostöös. Üheks Eesti kriisireguleerimise süsteemi aluspõhimõtteks on ülesannete jäävus, st iga ülesande täitmise eest vastutab selle tegevuse eest vastutavaks määratud asutus. Riigikantselei ülesanne on koordineerida riigikaitse võimete, ressursside ja tegevuste riigiülest planeerimist – seda tehakse ennekõike erinevate ühiste planeerimisdokumentide abil (sh erinevaid plaane samakooskõlastades, st veendudes, et dokumentide vahel vasturääkivusi ei oleks). Dokumentide nõ orgaanilist struktuuri ehk puud ei ole, planeerimis dokumendid ei ole seotud riigieelarvega, arengukavad ei ole seotud investeeringute kavadega.

Küsimused ja kommentaarid:

Tuuli Räim: millal KOV saavad AK tasemel juurdepääsupiiranguga ohustsenaariumid, mille alusel oma tegevusi planeerida?

Lea Vainult: hiljemalt juunis 2024.

Tuuli Räim: SiM töötab varjumise eelnõu kallal: hetkel on ettepanek rajada uutesse hoonetesse varjendid ja olemasolevatesse hoonetesse varjumiskohad. Jõustumise aja osas veel kindlat ettepanekut ei ole. Kavas on ettepanekuid esmalt tutvustada valitsuskabineti nõupidamisel ja seejärel tulla välja uue eelnõuga. Oleme valmis uut eelnõud tutvustama töörühmale peale valitsuskabineti heakskiitu.

Evelin Uibokand: kas KOV riigikaitse ülesanded tulevad RKTK-sse?

Lea Vainult: RKTK täpsustab seaduses olevaid ülesandeid, lisaülesandeid ei anna. Ülesanded on KOKS-is. Riigikantselei hindab valmisolekuraporti koostamise käigus ka KOV valmisolekut neid täita. RKTK-s antakse ka prioriteetid, milliseid teenuseid KOV peaks sõja ajal osutama.

OTSUSTATI:

Võtta informatsioon teadmiseks.

4. Ülevaade tsiviilkriisi ja riigikaitse seadus edasisest menetluses ja vastused KOV-de poolt eelnõu tutvustavatel kohtumistel tõusetunud küsimustele.

Gerli Aavik-Märtmaa andis ülevaate tsiviilkriisi ja riigikaitse seadus eelnõu menetluses, eelnõus olevatest KOV ülesannetest, rahastamisest ja eelnõu tutvustamiseks KOV-dele toimunud kohtumistest. Uue tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse väljatöötamist alustati 2020. aasta aprillis valmisoleku seaduse (VOS) nime all. Seaduse vastuvõtmisega tunnistatakse hädaolukorra seadus, seisukorra seadus ja riigikaitse seadus kehtetuks ning kolme seaduse regulatsioonid koondatakse uude seadusesse.

Riigikantselei esitas tervikeelnõu kooskõlastamisele 2023. aasta alguses märtsi lõpu tähtajaga. Tegu on seni suurima kriisimaailma õigusrevisjoniga ning arusaadavalt laekus eelnõule sadu kommentaare ja muudatusettepanekuid, mille osas on aasta jooksul erinevate osapooltega koostöös kompromisse ja lahendusi otsitud. Riigikantselei plaanib täiendatud tervikteksti kõikide osapooltega jagada hiljemalt 2024. aasta märtsikuus ning seejärel seaduse menetlemise protsessiga edasi liikuda (eesmärk, et seadus saab sügisel vastu võetud).

Kuna seaduse menetlemise protsess on erinevatel põhjustel veninud, siis on paralleelselt toimunud ka hädaolukorra seaduse muutmine selleks, et CER direktiivi vastuvõtmiseks vajalikud muudatused saaksid õigeaegselt tehtud (eesmärk muudetud seadus suvel vastu võtta). Tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse vastuvõtmisel protsessid siiski liidetakse ning ka muudetud hädaolukorra seadus kaotab kehtivuse.

Eelnõu vastuvõtmine tähendab kohalike omavalitsuste jaoks mitmeid olulisi muudatusi. Senised hädaolukorrad, riigikaitse ülesanded ja elutähtsa teenuse regulatsioon koondatakse tervikliku vaatega kriisi ülesanneteks, nii et tekib terviklik kriisideks valmistumise ja nende lahendamise struktuur sõltumata, kas tegemist on tsiviilkriisi (pandeemia, loodusõnnetus vm) või riigikaitse kriisiga. Kasutusele võetakse uus valmidusaste „kriisiolukord“, mille kehtestab Vabariigi Valitsus ja mille üldjuht on peaminister. Kriisiolukord on võrreldav riigikaitse seaduses oleva valmidusastmega „kõrgendatud kaitsevalmidus“, aga eelnõu järgi saab kriisiolukorra kehtestada nii tsiviilkriisi kui riigikaitse kriisi lahendamiseks.

KOV-id saavad eelnõu uue teksti veebruari lõpus ja seejärel saab üle vaadata, kas kõik probleemid on saanud lahenduse. Vajadusel korraldame temaatilised arutelud. Plaan on eelnõuga kevadel valituse istungile jõuda.

Küsimused ja kommentaarid:

Jaanus Rankla: kas lisaks EKK valdkondade loetlemisele on uues eelnõus reguleeritud ka EKK juhtimine?

Gerli Aavik-Märtmaa: Eelnõu järgi koordineerib Riigikantselei täidesaatva riigivõimu asutuste tegevust kriisiolukorra lahendamisel. Küll aga on koostöös SIM-i ja SOM-iga arutelu all see, kas elanikkonnakaitse tegevustes võiks juhtroll jääda SIMile, st Riigikantselei rolliks jääks elanikkonnakaitse tegevusliini koordineerimine teistega (st sõjaline kaitse, rahvusvaheline tegevus jt).

Jako Vernik: Kas KOV-d saavad lisaks riigikaitse ametikohti, on vaja nii inim- kui tehnilist ressursi?

Gerli Aavik-Märtma: Riigikaitseliste ametikohtade määramise regulatsioon ei muutu, KOV võib neid taotleda Kaitseressursside Ametilt (KRA).

Jako Vernik, Jaanus Barkala: KRA ei anna, ei kooskõlasta KOV taotlusi.

Lea Vainult: tuleks kaardistada, kas KOV elutähtsate teenuste osutajad on nn kaitseväge kuumas reservis.

Tuuli Räim: Kes seda teemat riigis hoiab? Kelle poole saavad KOV ettepanekutega pöörduda – kas KaM?

Gert Kaju: arutema küsimust KOV-dega koolituspäevadel või edaspidi töörühmas.

Jako Vernik: õiguslik alus peab töötama ka elus. Või teha KOV osas erisus, et peavad tagama elutähtsate teenuste toimimise vaid tsiviilkriisi ajal. Milline on siin RK ja KaM vaheline tööjaotus?

Gerli Aavik-Märtmaa: korjan palli üles ja annan koos KaM-ga töörühmale tagasiside.

OTSUSTATI:

Võtta informatsioon teadmiseks.

5. Vältimatu sotsiaalabi kriisiplaani koostamisest.

Tea Varrak andis ülevaate, mis on tehtud vältimatu sotsiaalabi kriisiplaani koostamiseks ja kuidas edasi minnakse. Töö jätkub.

Rahuaja seadused ulatusliku vältimatu sotsiaalabi pakkumist ei käsitle. Eesmärk on, et KOV saaks ise sellega hakkama ja riik toetaks. Riigikantselei hakkab sellega haakuvalt vedama evakuatsioonist väljumise teemat. Eesmärk on esitada vältimatu sotsiaalabi kriisiplaan juuniks valitsusele heakskiitmiseks.

Küsimused ja kommentaarid:

Tuuli Räim: Sellega haakuvalt tuleks ka varude teema tuua töörühma arutamiseks.

OTSUSTATI:

Võtta informatsioon teadmiseks.

6. Muud ettetulevad asjad

Järgmine istung toimub teisipäeval, 16. aprillil kl 10-12. Palun esitada teemasid tööplaani!

Lisad:

1. Töörühma 2024. a tööplaani projekt (AK).
2. Memo RK ülevaade tsiviilkriisi ja riigikaitse seadus eelnõust.
3. Memo RK ülevaade planeerimisdokumentidest (AK).
4. Esitlus KaM Kaju.
5. Esitlus RK Vainult.
6. Esitlus RK Aavik-Märtmaa.
7. Esitlus SOM Varrak.

allkirjastatud digitaalselt

Tuuli Räim
esimees

